

Kristín Ingibjörg Hlynisdóttir
og Ágústa Þorbergsdóttir

Viðhorf almennings til nýyrða – niðurstöður könnunar

1 Inngangur

Nýyrðavefur Árnastofnunar var opnaður 16. nóvember 2018. Frá upphafi hafa notendur tekið virkan þátt í starfsemi hans með því að senda inn nýyrði. Í 27. hefti Orðs og tungu fjölluðum við um athugun á orðum sem hafa borist á Nýyrðavefinn, einkum með tilliti til orðmyndunar (Ágústa Þorbergsdóttir og Kristín Ingibjörg Hlynisdóttir 2025). Í framhaldi af þeirri athugun vaknaði áhugi á að kanna hvernig almenningur skilur hugtakið *nýyrði*, hvaða orð teljast nýyrði í huga fólks og hvaða viðhorf það hefur til þeirra. Það var því ákveðið að gera könnun meðal almennings þar sem jafnframt var spurt um notkun á Nýyrðavefnum.

Könnunin var gerð í mars 2026 og aðallega dreift á samfélagsmiðlum. Markmiðið var ekki að draga upp heildarmynd af viðhorfum alls almennings til nýyrða- eða hreintungustefnu heldur fremur að kanna viðhorf fólks sem hefur áhuga á nýyrðum og er líklegt til að nýta sér Nýyrðavefinn. Af þeim sökum var könnuninni dreift á samfélagsmiðlum en ekki byggt á úrtaki, til dæmis úr Þjóðskrá. Í könnuninni voru bæði fjölvalsspurningar og opnir svarmöguleikar þar sem þátttakendur svöruðu með eigin orðum og skýrðu afstöðu sína. Niðurstöðurnar varpa ljósi á það hvað einkennir nýyrði í huga almennings og geta jafnframt nýst við áframhaldandi þróun Nýyrðavefs Árnastofnunar.

2 Um hugtakið *nýyrði*

Í stofnskrá Lærdómslistafélagsins frá 1780 er fyrst mörkuð skýr stefna hér á landi um að forðast óþörf erlend orð og mynda ný orð úr innlendum orðstofnum. Þótt orðið *nýyrði* sé þar ekki notað er í fyrsta sinn sett þar fram opinber stefna um þá orðmyndun sem síðar varð kennd við íslenska nýyrðastefnu. Í 6. grein stofnskrárinnar stendur (stafsetning samræmd):

Því má og í stað útlendra orða smíða ný orð, samsett af öðrum norrænum, er vel útskýri náttúru hlutar þess, er þau þýða eigu; skulu þar við vel athugast reglur þær, er tungu þessi fylgja og brúkaðar eru í smíði góðra, gamalla orða; skal og gefast ljós útskýring og þýðing slíkra orða, svo að þau verði almenningi auðskilin.¹

Nýyrðastefnan er því eldri en orðið *nýyrði*. Elsta dæmið um það á prenti er frá árinu 1894 í greininni *Nýyrði* sem birtist í tveimur hlutum í *Fjallkonunni* 4. og 10. janúar það ár (*tímarit.is*). Höfundur hennar, ónafngreindur „Þingeyingur“, skýrir frá því í neðanmálsgrein að hann hafi búið orðið *nýyrði* til af því að honum hugnaðist það betur en orðið *nýgervíngur*, sem hafði verið notað í sömu merkingu, og skýrir frá því hvernig það er myndað. „Þingeyingur“ leggur áherslu á mikilvægi þess að íslensk nýyrði séu gerð úr innlendum efnivið og telur það mikilvægara í íslensku en í öðrum „norðurálfumálum“ sem hann segir byggð á öðrum eldri dauðum tungumálum:

Öðru máli er að gegna með íslenzkuna; hún er, ef svo mætti að orði kveða, bygð á og sprottin upp af sjálfri sér, fornmálinu; hún verður því að taka hjá sjálfri sér efnið í öll sín nýyrði. Að öðrum kosti má svo fara, ef of mikið er að gert, að þau „eyðileggi einkennileik íslenzkrar tungu“, eins og hr. [Einar Benediktsson] segir.

Merking orðsins *nýyrði* hefur jafnframt tekið breytingum. Lengst af var það ekki aðeins notað um nýmynduð orð almennt heldur einnig um sérhæfðan orðaforða, það sem nú er nefnt **íðorð**. Þetta endurspeglast meðal annars í útgáfu menntamálaráðuneytisins á orðasöfnunum *Nýyrði I–IV* og *Tækniorðasafni* á árunum 1953–1959. Þau höfðu að geyma sérhæfðan orðaforða á ýmsum fræðasviðum og voru liður í

¹ Sjá hjá Baldri Jónssyni 1987:21.

markvissri viðleitni til að sporna við því að erlend orð festu rætur í málinu. Þótt þar væri fyrst og fremst um að ræða orð sem nú kallast *íðorð* var heitið nýyrði enn notað um slíkan orðaforða. Það var ekki fyrr en á níunda áratug 20. aldar sem markviss greinarmunur var gerður á nýyrðum og íðorðum og síðarnefnda orðið fór að festast í sessi (Ágústa Þorbergsdóttir 2011:333–339, Sigrún Helgadóttir 2010:56–59).

Ari Páll Kristinsson (2017:154–158) bendir á að orðið *nýyrði* hafi í íslensku fyrst og fremst verið notað um orð sem mynduð eru úr innlendum orðum frekar en erlendum. Að því leyti er íslenska hugtakið frábrugðið erlenda hugtakinu *neologism(e)* þar sem uppruni orðhluta virðist ekki skipta jafnmiklu máli.

Þessi áhersla á innlenda orðstofna hefur einnig mótað viðhorf til tökuorða. Þótt mörg tökuorð séu útbreidd í daglegu máli eru þau oft ekki viðurkennd sem hluti af íslensku máli og málnotendur forðast að nota þau í formlegu máli. Rannsóknir hafa jafnframt sýnt að málnotendur meta texta með tökuorðum neikvæðar en sambærilega texta án þeirra (Ari Páll Kristinsson og Hilmarsson-Dunn, 2015).

Óljóst er hversu lengi orð teljast nýyrði og hvaða skilyrði þau þurfa að uppfylla til að falla undir það hugtak. Þetta álitamál er ekki bundið við íslensku heldur hafa fræðimenn víða þurft að skilgreina hugtakið nýyrði fyrir hverja rannsókn og hafa skilgreiningar því verið mismunandi. Oreški (2021) fjallar um ólíkar skilgreiningar fræðimanna og þörfina á að búa til skilgreiningu á hugtakinu sem allir geta verið sammála um.

Almenningur virðist einnig nota orðið með ólíkum hætti og stundum um orðalag sem þykir óvenjulegt fremur en nýmyndað. Innsendingar á Nýyrðavef gefa líka ákveðna hugmynd um það hvað almenningur telur til nýyrða. Þar er mikið um orðaleiki og gamansamar innsendingar sem aðrir notendur eru mishrífir af. Nær engin tökuorð eru send inn en þar sem notendur segjast sjálfir hafa búið til flest orðin kann það að skýra hvers vegna þau eru svo fátíð meðal innsendinga.

Þessi breytilegi skilningur á hugtakinu *nýyrði* var kveikjan að rannsókninni sem hér er kynnt. Þar sem Nýyrðavefurinn byggist á tillögum almennings er mikilvægt að átta sig á því hvernig notendur skilja hugtakið *nýyrði* og hvaða orð þeir telja falla undir það. Markmiðið er að öðlast betri skilning á væntingum markhóps Nýyrðavefsins og kortleggja þarfir hans.

3 Könnun

Könnunin, sem var rafræn, var gerð í mars 2026 og henni dreift á samfélagsmiðlum. Svör fengust frá 256 þátttakendum. Könnunin skiptist í fjóra hluta og eru niðurstöður hér kynntar í sömu röð og spurningarnar komu fyrir í könnuninni.

Fyrsti hlutinn fjallaði um viðhorf til nýyrða og nýyrðastefnu og þar voru þátttakendur beðnir um að svara því hversu sammála þeir væru sex mismunandi fullyrðingum um efnið. Í öðrum hluta var sjónum beint að skilningi þátttakenda á hugtakinu *nýyrði* og þeir meðal annars spurðir hvað þeim dytti helst í hug í tengslum við nýyrði og hvort þeir ættu sér uppáhaldsnýyrði. Í þriðja hluta voru þátttakendur beðnir um að meta 31 orð og segja hvort þeir teldu þessi orð vera nýyrði eða ekki. Fjórdi hlutinn beindist að Nýyrðavef Arnastofnunar. Þar voru þátttakendur spurðir hvort þeir þekktu vefinn, hvort þeir hefðu sent inn orð og hvers konar upplýsingar þeir myndu helst vilja finna um nýyrði á slíkri vefsíðu.

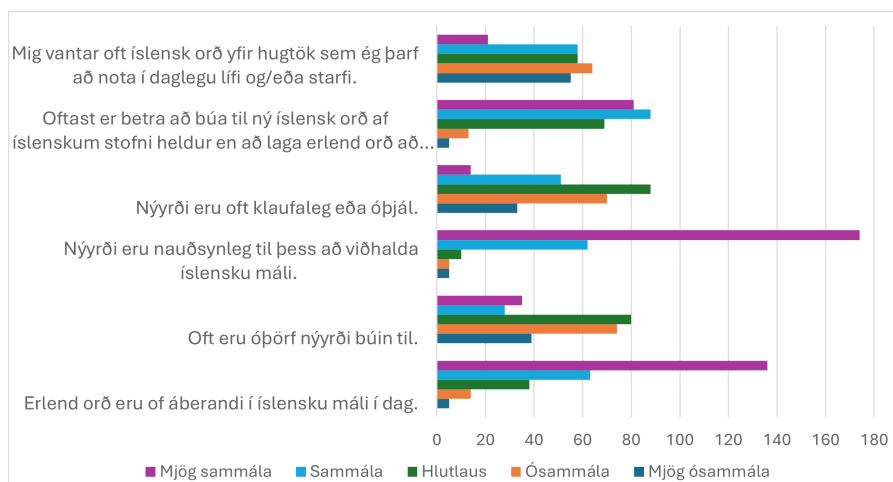
Í lokin var beðið um bakgrunnsupplýsingar um þátttakendur. Þar voru þrír aldurshópar, þ.e. yngri en 30, 30 til 50 ára og eldri en 50 ára. Flestir þátttakendur voru úr elsta hópnum, 161 (62,9%), en 75 þátttakendur (29,3%) 30 til 50 ára og 20 (7,8%) undir þrítugu. Konur voru 151 (59%), karlar 101 (39,5%), kvár 3 (1,2%) og einn vildi ekki svara. 250 þátttakendur (97,7%) sögðust eiga íslensku að móðurmáli og sex ekki (2,3%).

3.1 Viðhorf til nýyrða og nýyrðastefnu

Í fyrsta hluta könnunarinnar voru þátttakendur beðnir um að svara því hversu sammála eða ósammála þeir væru sex fullyrðingum er varða nýyrði.

- Mig vantar oft íslensk orð yfir hugtök sem ég þarf að nota í daglegu lífi og/eða starfi.
- Oftast er betra að búa til ný íslensk orð af íslenskum stofni heldur en að laga erlend orð að málinu.
- Nýyrði eru oft klaufaleg eða óþjál.
- Nýyrði eru nauðsynleg til þess að viðhalda íslensku máli.
- Oft eru óþörf nýyrði búin til.
- Erlend orð eru of áberandi í íslensku máli í dag.

Spurningunum má skipta í þrjá flokka. Sú fyrsta varðar persónulega þörf þátttakenda fyrir ný íslensk orð yfir hugtök, næstu tvær spurningar snúa að formi nýyrða og þrjár síðustu spurningarnar að þörf fyrir ný orð í íslensku. Svör þátttakenda eru sýnd á *Mynd 1*.

Mynd 1: Viðhorf þátttakenda til nýyrða og nýyrðastefnu.

Svör við spurningunni um það hvort þátttakendur vantaði oft íslensk orð yfir hugtök sem þeir þyrftu að nota í daglegu lífi og/eða starfi dreifðust nokkuð jafnt en fæstir sögðust alfarið sammála þessari fullyrðingu. Svörin má túlka þannig að flestir kannist við dæmi um þetta en þó virðast þátttakendur ekki telja skort á íslenskum orðum hafa áhrif á þeirra daglega líf.

Næsta spurning snýr að viðhorfum fólks til þess hvort eigi að búa til orð af íslenskum stofni frekar en að aðlaga tökuorð. Flestir voru sammála því að betra væri að búa til ný íslensk orð af íslenskum stofni en að laga erlend orð að málinu og mjög fáir eru ósammála þeirri fullyrðingu.

Þriðja spurningin snýr að því hvort þátttakendum finnist nýyrði klaufalega mynduð eða óþjál í notkun. Sú hugmynd að nýyrði séu „klaufaleg“, „asnaleg“ eða „óþjál“ í notkun kemur oft fram í almennt umræðu (sjá t.d. Ágústu Þorbergsdóttur 2020). Þessar hugmyndir eru ekki nýjar; alla 20. öldina má sjá þessa umræðu sem snýst um það hversu vel tekst upp með nýyrði, hversu mikil þörf er á að búa til nýyrði eða hvort betra væri að taka upp erlend tökuorð og um „snillinga“ sem búa til vel heppnuð nýyrði. Svörin við þessari spurn-

ingu eru nokkuð dreifð og flestir þátttakendur velja hlutlausan svarmöguleika.

Aftur á móti virðast nær allir þátttakendur telja nýyrði nauðsynleg til þess að viðhalda íslensku máli og flestir þeirra telja erlend orð of áberandi í dag. Svör við spurningu um það hvort óþörf nýyrði séu oft búin til eru dreifðari en fleiri eru ósammála heldur en sammála.

Þó að þátttakendur segist flestir ekki finna fyrir því að þá vanti orð til að nota í daglegu lífi og starfi eru þeir nær allir sammála um að nýyrði séu nauðsynleg til þess að viðhalda tungumálinu og að erlend orð séu of áberandi í íslensku. Þótt flestir þeirra telji sig ekki oft vanta orð dagsdaglega virðast þeir engu að síður líta svo á að íslenskt mál þurfi á nýyrðum að halda og að þau ættu frekar að vera mynduð af innlendum stofni en erlendum orðum.

3.2 Hugmyndir um nýyrði

Í öðrum hluta könnunarinnar voru fjórar opnar spurningar um nýyrði þar sem þátttakendur svöruðu með eigin orðum. Ekki var skylda að svara þessum spurningum en langflestir þátttakendur gerðu það þó. Markmiðið var að fá þá til þess að lýsa þeim orðum sem þeir tengdu helst við nýyrði áður en þeir væru beðnir um að meta ákveðin orð í næsta hluta könnunarinnar.

Spurningarnar voru:

- Hvað dettur þér fyrst í hug þegar þú heyrir minnst á nýyrði?
- Átt þú þér uppáhaldsnýyrði?
- Hefur þú búið til nýyrði?
- Getur þú nefnt dæmi um hugtak sem þér finnst vanta íslenskt orð yfir?

Svör við fyrstu spurningunni eru fjölbreytt. Margir nefna tiltekin orð eða þjóðskáldið Jónas Hallgrímsson. Þó að flest svörin gefi til kynna jákvæð viðhorf til nýyrða koma líka fram neikvæðari hugmyndir eins og sjá má í dæmum úr svörum 1–9.

1. Jónas Hallgrímsson og fjölmörg vel heppnuð nýyrði sem hafa fest sig í sessi í málinu, flest gömul en líka einhver ný.
2. Hugvitsemi nýyrðasmiða.

3. Sérstaða íslenskunnar.
4. **Sjálfrennireið.**
5. Mér dettur í hug **sími** og **tölva**. Orð sem eru oft nefnd sem góð dæmi um nýyrði.
6. Að eflaust hefði verið skýrara og betra að koma því til skila án þess að rembast við að smíða stök orð.
7. Óþjált og oft á tíðum óskiljanlegt.
8. Þau geta oft verið klaufaleg og fyrirferðarmikil, sem er dauðadómur.
9. Hvaða orðskrípi verður það nú.

Umræða um nýyrði er ekki alltaf jákvæð, t.d. er ekki óalgengt að sjá á samfélagsmiðlum gagnrýni á málfar með athugasemdum á borð við: *Er þetta enn eitt „nýyrðið“?* Þetta viðhorf til nýyrða er ekki nýtt og auðvelt að finna dæmi í eldri greinum á *tímarit.is* um að ný orð séu gagnrýnd eða talað um að þau séu klaufaleg eða illa gerð, t.d. Þorsteinn Gíslason í *Sunnanfara* 1897:

Og ekkert gæti farið ver með íslenskuna heldur en það, ef hver klaufi gerðist nýyrðasmiður. Vil jeg af tvennu illu heldur sjá erlendu orðin en ljóta íslenska vanskapninga.

Það er því ekki sama hvernig nýyrði eru gerð og ekki þykja allir jafn lagnir nýyrðasmiðir. Aðeins einn nýyrðasmiður er nafngreindur sérstaklega. Jónas Hallgrímsson, skáld og náttúrufræðingur, var uppi á 19. öld (16. nóvember 1807 til 26. maí 1845). Nýyrði Jónasar Hallgrímssonar hafa verið viðfangsefni ýmissa fræðimanna, t.d. Jakobs Benediktssonar, Svavars Sigmundssonar og Guðrúnar Kvaran. Árið 2022 kom síðan út bókin *Á sporbaug* (Anna Sigríður Þráinsdóttir og Elín Elísabet Einarsdóttir 2022) um nýyrði Jónasar sem ætluð er almennum lesendum.

Þegar þátttakendur voru beðnir um að nefna sitt uppáhaldsnýyrði var orðið *tölva* nefnt langoftast, alls 27 sinnum. Þar á eftir koma orðin *sími* (tíu sinnum), *þyrla* (sex sinnum) og *stálp* (fimm sinnum). Hundrað mismunandi orð koma fram í svörunum en sumir nefna fleiri en eitt orð. Orðin eru nokkuð fjölbreytt og misgömul en ekkert þeirra er tökuorð. Svörin gefa vísbendingu um það hvers konar orð þátttakendur telja til nýyrða og um leið hvaða orð þykja góð eða sérstaklega eftirminnileg.

Þriðja opna spurningin var: *Hefur þú búið til nýyrði?* Alls 88 þátttakendur segjast hafa gert það og þar af nefna 42 tiltekin orð sem þeir segjast hafa búið til. Hins vegar segjast 111 ekki hafa búið til nýyrði. Alls 27 þátttakendur gefa svar sem er ekki afgerandi já eða nei heldur „man ekki“ eða „ekki svo ég muni“ eða „held ekki“, „örugglega“, „kannski“, „kannski óvart“ og „hef reynt“ og 30 þátttakendur svara ekki spurningunni. Athygli vekur að nokkuð stór hluti þátttakenda segist hafa búið til nýyrði og sumir nefna sérstaklega orð sem þeir segjast hafa búið til. Hér þarf að hafa í huga að sennilega var fólk sem er sérstaklega áhugasamt um nýyrði líklegra til þess að taka þátt í könnuninni.

Þegar þátttakendur voru síðar spurðir hvort þeir gætu nefnt dæmi um hugtak sem vantaði íslenskt orð yfir komu þó nokkuð mörg mismunandi orð fyrir í svörum en einnig ábendingar um ákveðin svið samfélagsins þar sem þátttakendum þótti orðaskortur sérlega áberandi, sérstaklega ýmis fræðasvið og orð tengd tölvum og tækni.

Þátttakendur nefndu mörg erlend hugtök sem þeir töldu vanta íslensk orð yfir. Þetta voru meðal annars ensk orð sem algeng eru í talmáli í íslensku. Oft eru þetta orð yfir ný fyrirbæri eða tækninýjungar eða orð sem lýsa tilfinningum eða óáþreifanlegum fyrirbærum, nýjum hugmyndum eða sem varpa nýju ljósi á hlutina. Dæmi um ný tæki er *airfryer* en ýmsar tillögur hafa komið fram á Nýyrðavef og víðar, t.d. *loftsteikingarpottur*, *loftsteikir*, *loftofn* og *skúffuofn* en ekkert eitt orð hefur náð meiri útbreiðslu en enska orðið *airfryer*.

Sum erlendu orðanna eiga sér íslensk jafnheiti en önnur ekki. Jafnvel þegar til er íslensk samsvörun er hún ekki alltaf fullkomlega jafngild þar sem orðin geta haft ólíkan merkingarblæ. Mörg slík orð eru algeng í talmáli en þykja ekki fullgild íslensk orð og flestir kannast við afsökunarorð á borð við *svo að ég leyfi mér að sletta* sem stundum fylgja slíkum orðum í formlegum aðstæðum (Kristín Ingibjörg Hlynsdóttir og Ágústa Þorbergsdóttir 2025). Í vönduðu íslensku máli þykir hins vegar oft æskilegra að nota íslensk orð en erlend. Því reynir fólk að finna íslensk jafnheiti eða mynda ný orð úr íslenskum orðhlutum. Það þarf því ekki endilega að vera svo að fólk reki sig á það dagsdaglega að ekki séu til nauðsynleg orð á íslensku heldur hefur enskur orðaforði orðið æ fyrirferðarmeiri í málnotkun margra. Með ensku berast ný hugtök og merkingarblæbrigði sem málnotendur vilja tjá á íslensku, ekki síst í formlegu máli.

Hér hefur komið fram að þegar þátttakendur voru spurðir um nýyrði datt flestum í hug hin klassísku dæmi sem oftast eru nefnd um

vel heppnuð nýyrði eins og *tölva* og *sími* auk Jónasar Hallgrímssonar sem margir tengja við íslenska nýyrðasmíð. Jafnframt komu fram svör sem endurspegla þá skoðun að nýyrði séu ekki alltaf vel heppnuð.

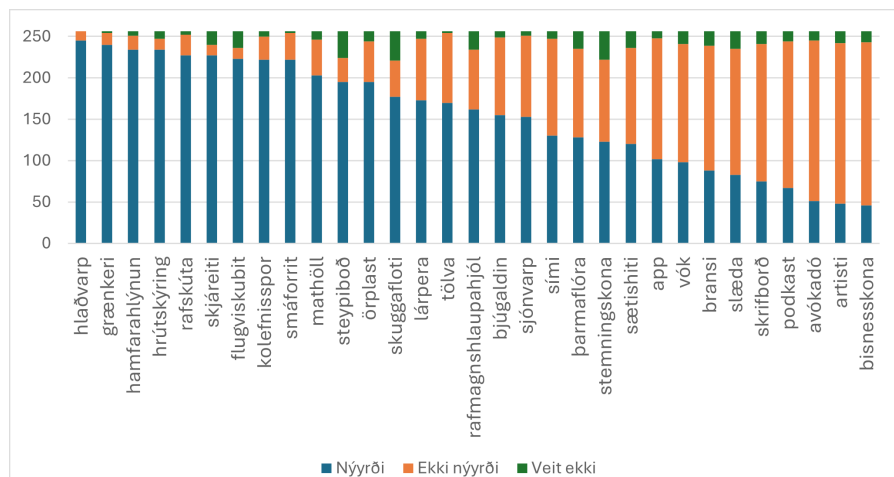
Uppáhaldsnýyrði þátttakenda voru fjölbreytt en orðið *tölva* var oftast nefnt og þar á eftir *sími*, *þyrta* og *stálp*. Þessi orð eru stutt og vel þekkt, þrjú fyrstu eru nokkuð gömul en oft nefnd sem dæmi um vel heppnuð nýyrði en orðið *stálp* er yngra og hefur vakið athygli á síðustu árum. Þátttakendur segjast margir hafa búið til nýyrði sjálfir eins og nefnt var að framan og telja oft þörf á nýjum íslenskum orðum fyrir ýmis hugtök sem nýyrði hafa þó verið búin til fyrir áður.

3.3 Hvaða orð eru nýyrði?

Þriðji hluti könnunarinnar snerist um að kanna hvaða orð þátttakendur teldu vera nýyrði. Svör þátttakenda eru sýnd á *Mynd* 2. Orðin á listanum eru misgömul en leitast var við að velja orð sem líklegt væri að sem flestir þátttakendur þekktu. Orðin voru valin með nokkra mismunandi þætti í huga. Samanburður á tökuorðum og orðum mynduðum úr innlendum orðhlutum var einn af þeim. Því voru höfð með nokkur mismunandi orðapör til að bera saman. Það eru orðin *podkast* og *hlaðvarp*, *app* og *smáforrit*, *avókadó* og *lárpera*, *rafskúta* og *rafmagnshlaupahjól*. Annar þáttur var aldur orða og því voru líka höfð með gömul þekkt nýyrði, t.d. orðið *bjúgaldin* sem flestir ættu að kannast við sem úrelt eða „misheppnað“ orð yfir banana en líka orðið *sjónvarp* sem flestir ættu að hafa hugmynd um hversu gamalt gæti verið en er sjaldan fjallað um í tengslum við nýyrðasmíð. Að auki voru höfð með ýmis ný orð sem vakið hafa athygli í samfélaginu, t.d. orð sem hafa verið valin orð ársins eða verið fjallað um í tengslum við það (*hamfarahlýnun*, *hrútskýring*, *skuggafloti* o.fl.), orð sem oft eru send inn samheiti fyrir á Nýyrðavefinn (*steypiboð*, *sætishiti*) og nokkur misgömul tökuorð (*bransi*, *vók*). Sum orð falla undir fleiri en einn þátt og einnig var haft í huga að hafa með samsett orð sem mætti líta á sem gagnsæjar samsetningar og sem hafa líklega fyrst komið fram sem augnablikssamsetningar (*rafmagnshlaupahjól*, *stemningskona* o.fl.). Orðið *skrifborð* var haft með sem gamalt samsett orð sem ólíklegt þótti að litið væri á sem nýyrði.

Orðin voru sett fram í stafrófsröð. Fyrir hvert þeirra var hægt að velja einn af þremur svarmöguleikum: *nýyrði*, *ekki nýyrði* og *veit ekki*. Jafnframt gátu þátttakendur bætt við athugasemdum til þess að skýra val sitt nánar. Margir nýttu þann möguleika og voru athuga-

semdir þeirra hafðar til hliðsjónar við greiningu niðurstaðna. Athugasemdirnar snúa nær alltaf að því hvaða orð fólk telur ekki vera nýyrði. Þær varpa því fremur ljósi á hvaða viðmið fólk notar til að útiloka orð sem nýyrði en hvað einkennir orð sem teljast nýyrði.

Mynd 2: Mat þátttakenda á því hvort orð væru nýyrði eða ekki.

Á Mynd 2 hefur orðunum verið raðað eftir því hversu margir þátttakendur mátu þau sem nýyrði. Hér eru orðin greind út frá þessum niðurstöðum og athugasemdum þátttakenda.

Fyrst ber að nefna þau 13 orð sem flestir töldu vera nýyrði. Það eru orðin *hlaðvarp*, *grænkeri*, *hamfarahlýnun*, *hrútskýring*, *rafskúta*, *skjáreiti*, *flugvískubít*, *smáforrit*, *kólefnisspor*, *mathóll*, *örplast*, *steypiboð* og *skuggafloti*. Öll þessi orð eru tiltölulega ung. Þau hafa verið mynduð á þessari öld og lýsa nýjum uppfinningum, hugmyndum eða nýju sjónarhorni eða hugsunarhætti. Þessi orð eru jafnframt þau sem fæstir þátttakendur merktu við sem „ekki nýyrði“. Þótt svipaður fjöldi teldi *skuggaflota* og *lárperu* vera nýyrði völdu fleiri svarmöguleikann „veit ekki“ um *skuggaflota* og „ekki nýyrði“ um *lárperu*. Orðið *skuggafloti* var áberandi í fréttum árið 2025 og fjallað um það í tengslum við val á orði ársins (Ágústa Þorbergsdóttir o.fl. 2025) en hugsanlegt er að sumir þátttakendur þekki það þó ekki og velji því möguleikann „veit ekki“?² Ekkert er minnst á *skuggaflota* í athugasemdum þátttakenda.

Þessi 13 orð eru sjaldan nefnd í athugasemdum en þó eru t.d. orðin

² Þau þrjú orð sem flestir merktu „veit ekki“ voru *skuggafloti* (13,7%), *stemningskona* (13,2%) og *steypiboð* (12,5%).

skjáreiti og *steypiboð* kölluð orðaleikir í einni athugasemd (dæmi 10) og sömuleiðis eru orðin *skjáreiti* og *flugviskubit* nefnd í athugasemd þar sem þátttakandi virðist ekki þekkja eða skilja orðin (dæmi 11). Orðið *hlaðvarp* er það orð sem flestir töldu vera nýyrði. Í athugasemd kom meðal annars fram að það væri „lýsandi“, öfugt við orðið *podkast* (dæmi 11). Tvö hundruð fjörutíu og fimm þátttakendur telja *hlaðvarp* vera nýyrði en ellefu telja það ekki. Vinsældir hlaðvarpa hafa aukist hratt á síðustu árum en orðið kemur fyrst fyrir árið 2006 og er þá sett fram sem íslenskun á enska orðinu *podcast*. Orðið *podcast/podkast* er líka notað sem tökuorð í íslensku og virðast orðin notuð sitt á hvað, oft út frá málsniði.

Orðið *rafskúta* vekur nokkra athygli. Í einni athugasemd (dæmi 12) er bent á að það „vísi til enska orðsins“, væntanlega er átt við „electric scooter“. Þrátt fyrir það virðast þátttakendur almennt frekar telja orðið *rafskúta* sem nýyrði en orðið *rafmagnshlaupahjól*. Þessi niðurstaða bendir þó ekki endilega til þess að þátttakendum þyki *rafskúta* vera betur heppnað orð. Matið á orðinu *rafskútu* er frábrugðið mati á orðum í listanum sem eru ótvíræð tökuorð. Þar kann að skipta máli að orðið *rafskúta* vísar einnig til *seglskútu*. Í dæmum 10–14 eru allar athugasemdir þar sem minnst er á umrædd 13 orð og langflestir virðast sammála um að séu nýyrði. Hér eru feitletruð þau orð sem koma fyrir í könnuninni.

10. Orðaleikir á borð við **skjáreiti** og **steypiboð** geta varla kallast nýyrði, þó ný séu.
11. **Skjáreiti** og **flugviskubit**??? **Hlaðvarp** lýsandi en ekki **podkast**!
12. Sum orðin sem gætu talist nýyrði af sumum hafna ég út frá fagurfræðilegum ástæðum (**rafskúta** vísar bara til enska orðsins).
13. Samsett orð eins og **parmaflóra** og **örplast** finnst mér ekki endilega vera nýyrði en kannski er það ekki rétt hjá mér.
14. Tel bara til nýyrða orð sem hafa komið inn á síðustu árum og eru ekki sjálfgefin eins og **mathöll** eða **rafmagnshlaupahjól**.

Á eftir þessum 13 orðum koma nokkur eldri orð sem voru mynduð frá í kringum aldamótin 1900 og fram á áttunda áratug 20. aldar. Þetta eru orðin *sími* (1896), *bjúgaldin* (1926), *sjónvarp* (1934), *tölva* (1965) og

lárpera (1979). Dæmi 15–19 eru sýnishorn af athugasemdum sem vísa til aldurs þessara orða.

15. Ekki alltaf gott að ákvarða hvað eru eiginleg nýyrði, t.d. þegar gömul orð fá nýja merkingu sbr. „**sími**“.
16. Mörg orðin VORU nýyrði en hafa fyrir löngu fengið sinn sess. **Tölva** er gamalt nýyrði og er hluti af málinu.
17. Mér finnst orð eins og t.d. **tölva**, **lárpera**, **bjúgaldin** og **sími** ekki teljast til nýyrða þar sem þau hafa verið í málinu í áratugi, síðan ég var barn og áður. Þó að **bjúgaldin** hafi verið til lengi þá hefur það ekki náð fótfestu.
18. Nýyrði frá hvaða tímabili? (Ég tel ekki nýyrði sem ég tel mig þekkja frá uppeldinu.)
19. Ég veit ekki hvar draga skal tímamörkin. **Sími** og **sjónvarp** voru t.d. einhvern tímann nýyrði.

Þessi orð eru oft nefnd í umræðu um nýyrði, sérstaklega *tölva* og *sími* en líka ávaxtaheiti eins og *lárpera* og *bjúgaldin*, t.d. var orðið *tölva* oftast nefnt sem uppáhaldsnýyrði í fyrri hluta könnunarinnar. Í athugasemdum þátttakenda kemur fram að margir telji þessi orð til gamalla nýyrða eða að þau hafi eitt sinn verið nýyrði en séu það ekki lengur. Þó að ólíklegt sé að þátttakendur þekki nákvæman aldur allra þessara orða geta þeir líklega áætlað gróflega aldur þeirra.

Ef niðurstöður fyrir *lárperu*, *avókadó* og *bjúgaldin* eru bornar saman sést að ekki er mikill munur á matinu á *lárperu* og *bjúgaldini* en síðarnefnda orðið er þekkt sem „misheppnað nýyrði“ fyrir *banana*. Nýyrði sem ekki ná fótfestu í samfélaginu annaðhvort gleymast eða, ef þau fá næga útbreiðslu, verða áfram til sem hliðarmyndir orða sem „misheppnuð nýyrði“. Orðið *lárpera* hefur langt því frá útrýmt orðinu *avókadó* en notkun þess er þó mun meiri nú til dags heldur en *bjúgaldin*. Til samanburðar eru 1485 dæmi um orðið *lárpera* í *Risamálheildinni* (2024) en aðeins átta um orðið *bjúgaldin* en 4195 dæmi um *avókadó* og 31.108 um orðið *banani*. Dæmi um notkun orðsins *bjúgaldin* eru nokkuð mörg á *tímarit.is* en þau eru langflest frá 3. og 4. áratug síðustu aldar þegar það kom oft fyrir í auglýsingum og margvíslegu öðru samhengi.

Einnig kemur fram að sumir þátttakendur telja orðið *sími* ekki vera nýyrði vegna þess að það sé gamalt orð sem hafi fengið nýja merkingu og vísa til þess að orðið hafi merkt ‘þráður’ í eldra máli.

Í athugasemdum er nokkuð talað um gagnsæ samsett orð eins og *rafmagnshlaupahjól*, *parmaflóra*, *stemningskona* og *sætishiti*. Einnig eru *örplast* og *mathöll* nefnd í því samhengi. Nokkrir þátttakendur virðast ekki telja slík orð til nýyrða, meðal annars vegna þess að merking þeirra er gagnsæ.

20. Sum nýyrði hafa ekki fest í sessi, sumar samsetningar er varla hægt að flokka sem nýyrði.
21. ... eða að orðið er ekki nýyrði þannig séð heldur bara bein lýsing á hvað hluturinn er sem það á við.
22. ... geta varla kallast nýyrði, þó ný séu. Sama gegnir um samsetningar á borð við **rafmagnshlaupahjól** og **stemningskona**.

Stundum eru samsett orð þannig að þau koma fyrir í mismunandi merkingu yfir lengri tíma sem eins konar augnablikssamsetningar en fá síðan á einhverjum tímapunkti ákveðna merkingu og verða hluti af orðasafninu. Dæmi um þetta eru mörg, t.d. *smurostur* og *hettupeysa*. Hin hliðin á þessum peningi er endurtúlkun á samsettum orðum í orðasafni, t.d. *sárabót* = 'plástur', *rafhlaða* = 'rafræn bókhlaða'. Misjafnt er hvort hlutar samsettra orða bjóða upp á slíkt eða ekki, t.d. þarf líklega mjög frjótt hugarflug til þess að snúa út úr *stemningskona* og *bisnesskona* en það gæti verið auðveldara að búa til nýja merkingu fyrir orð eins og *parmaflóra*, *örplast* og *mathöll*.

Síðast ber að nefna þau orð sem þátttakendur segja að séu tökuorð eða slettur: *app*, *vók*, *bransi*, *slæða*, *podkast*, *avókadó*, *artisti* og *bisnesskona*. Flestir þátttakendur telja þessi orð ekki vera nýyrði og þau eru oft nefnd í athugasemdum.

23. Sum þessara orða eru frekar tökuorð en nýyrði, eins og **appið**, **podkast** og **vók**.
24. Telst aðlögun erlendra orða nýyrði?
25. Sum þessara orða (t.d. **app**: tökuorð; **sími**: nýmerking) eru ekki nýyrði.
26. Þarna er blandað saman íslenskum nýyrðum og tökuorðum sem sum hver eru leiðinleg.
27. Í flestum tilfellum finnst mér „ekki nýyrðin“ í listanum vera tökuorð eða lélegar beinþýðingar.

28. Sum erlend orð aðlagast vel sbr. **app** og **öpp**.
29. **Vók** gæti verið nýyrði en er þó sem slíkt mjög misheppnað.
30. Sumt af þessu finnst mér vera ekki beint nýyrði heldur bara ljótar afbakanir og tökuorð, eins og **slæða** og **vók** sem eru ekki til íslensk orð yfir.
31. Merki ekki við tökuorð og slettur sem nýyrði.
32. Vel almennt að slettur séu ekki nýyrði jafnvel þó þær séu aðlagðar að íslensku því mér finnst nýyrði verða að vera íslensk í grunninn. Samt finnst mér **app** af einhverjum ástæðum undantekning. Sennilega vegna þess að það gæti alveg eins verið íslenskt, tekur íslenskum beygingum og hljóðvarpi og svo framvegis.

Í athugasemdum kemur fram að þátttakendur telji þau ekki vera nýyrði í íslensku vegna þess að þau séu „ekki íslenska“, tökuorð eða slettur. Þó velja sumir að flokka þau sem nýyrði. Af þessum orðum er *app* oftast valið sem nýyrði og nokkuð margar athugasemdir eru skrifaðar um það, stundum til að réttlæta flokkun þess sem nýyrðis. Á þeim tíma þegar fyrstu snjallsímarnir komu á markað streittust sumir á móti notkun orðsins *app* og margar nýyrðatillögur voru settar fram. Á árunum 2011 og 2012 voru skráðar yfir fimmtíu tillögur³ að nýyrðum fyrir *app* í Nýyrðadagbók Íslenskrar málstöðvar. Af þeim náði aðeins *smáforrit* nokkurri útbreiðslu. Orðið *bisnesskona* er hins vegar það orð á listanum sem fæstir telja sem nýyrði. Það er samsett orð með tökuorð sem fyrri hluta. Þar að auki er það ekkert sérstaklega nýtt, elsta staðfesta dæmið á *tímarit.is* er frá 1962.

Orðið *skrifborð* er einnig neðarlega en það var haft með til viðmiðunar og var búist við að fáir teldu það til nýyrða. Það er tvisvar nefnt í athugasemdum sem of gamalt til að teljast nýyrði.

33. **Bjúgaldin, lárpera, sími, sjónvarp, skrifborð og tölva** eru í mínum huga orð sem hafa verið nógu lengi í tungumálinu svo þau teljast ekki sem nýyrði lengur. Fyrirverandi nýyrði sem eru orðin fastir liðir (kannski fyrir utan fyrstu tvö).

³ afl, apparat, auki, ábót, biti, bót, bútur, bæti, eff, egg, farrit, fisrit, fit, forrit, forritað viðmót, forritsstubbur, færi, íbót, korn, kríli, lappi, moð, netja, neyti, not, notra, nyt, nytja, nytrit, nýttill, nýtir, nýtla, símtól, smáforrit, smári, smárit, smellur, smælki, snjalla, snjallbót, snjallforrit, snjallsímaforrit, snotra, stef, stefja, stoð, stubbur, tak, tapp, tól, vefbót, vefkorn, viðbót, örrit.

34. Hvenær hætta orð að vera nýyrði? Mér finnst **tölva, sjónvarp, sætishiti** o.þ.h. vera á mörkunum, **skrifborð** hlýtur að vera löngu hætt að teljast nýyrði, þó það hafi mögulega verið „búið til“ fyrir húsgagnið á sínum tíma. Merki ekki við tökuorð og slettur sem nýyrði.

Út frá þessum niðurstöðum má sjá að ákveðin einkenni eru á þeim orðum sem helst eru talin til nýyrða og enn skýrar er hvað einkennir þau orð sem síður eru talin nýyrði. Einkenni nýyrða eru að þau eru ný og lýsa einhverju nýju en það sem einkennir þau orð sem þátttakendur telja ekki vera nýyrði eru aldur, gagnsæjar samsetningar og erlendur uppruni. Erlendur uppruni virðist vega þyngst, þar á eftir gagnsæjar samsetningar og síðan aldur nýyrðanna innan þess ramma sem hér er miðað við, en ef enn eldri orð hefðu verið höfð með hefði það mögulega komið öðruvísi út. Aðeins orðið *skrifborð* er eldra en frá aldamótunum 1900, en elstu dæmi um það í ROH eru frá 17. öld. Þó telja fleiri þátttakendur það vera nýyrði en orðin *podkast*, *avókadó*, *artisti* og *bisnesskona*.

3.4 Spurningar um Nýyrðavefinn

Síðasti hluti könnunarinnar innihélt spurningar sem vörðuðu Nýyrðavef Árnastofnunar. Sá hluti byrjaði á stuttri kynningu á vefnum og á eftir fylgdu fjórar spurningar og möguleiki á að bæta við athugasemdum þar á eftir. Fyrsta spurningin var:

Hefur þú áður heimsótt Nýyrðavef Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum (nyyrdi.arnastofnun.is)?

Alls 90 þátttakendur (35,2%) svöruðu því játandi að hafa áður heimsótt Nýyrðavefinn, 162 (63,3%) svöruðu neitandi og fjórir (1,6%) svöruðu „veit ekki“. Það kemur ef til vill á óvart að svo margir sem eru áhugasamir um nýyrði hafi aldrei heimsótt vefsíðuna áður. Nokkrir minnst einnig á það í athugasemdum að þeir hafi ekki vitað af henni.

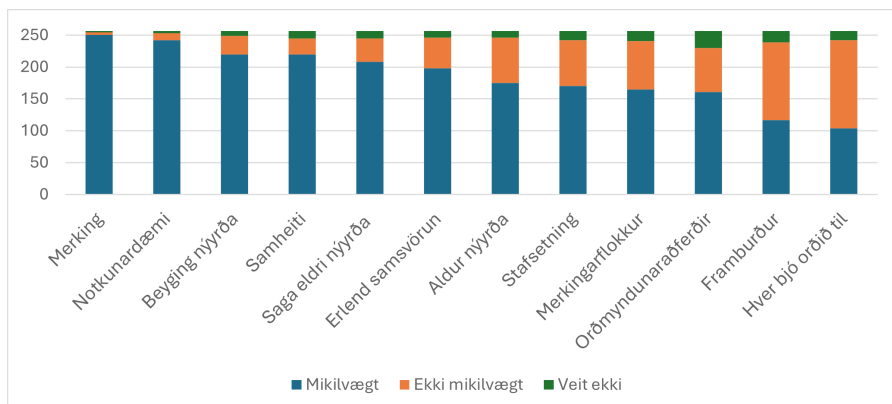
35. Sá þessa könnun á Facebook. Hef aldrei heyrt um nýyrðavefinn áður. Mætti vera betur kynnt eins og svo margt annað af því sem Árnastofnun gerir.
36. Nýr heimur fyrir mig og forvitnilegur þessi vefur ykkar.
37. Ég vissi ekki að vefurinn væri til. Ég nota malid.is mjög mikið og finnst mikill galli hversu faldir margir vefir/síður eru tengdar henni.

Næst var spurt hvort þátttakendur hefðu sent inn orð á Nýyrðavefinn. Sex þátttakendur (2,3%) sögðust hafa sent inn oftár en einu sinni, 18 (7%) einu sinni en 232 (90,6%) sögðust aldrei hafa sent inn orð.

Þar á eftir var spurt hvort þátttakendur hefðu fremur áhuga á nýyrðum og skýringum frá ritstjórn eða öðrum notendum. Hundrað níutíu og átta (77,3%) sögðust hafa jafnmikinn áhuga á efni frá ritstjórn og notendum, 27 (10,5%) höfðu meiri áhuga á efni frá ritstjórn og 13 (5,1%) sögðust frekar hafa áhuga á efni frá notendum. Hér var einnig boðið upp á að svara skriflega og 17 þátttakendur völdu það. Þeir þátttakendur segjast hafa áhuga á þessu almennt, ekki hafa áhuga á þessu eða jafnmikinn áhuga. Þátttakendur hafa mismunandi sýn á þetta.

38. Hef jafnmikinn áhuga en treysti þó frekar brjóstviti notenda en ritstjórnenda.
39. Ritstjórn er mikilvæg á svona vefjum. Ef efstu tillögurnar eru allar skemmtanalegs eðlis þá er vefurinn ekki tekinn alvarlega.

Í lokin voru þátttakendur beðnir um að meta hversu mikilvægt væri að sýna tilteknar upplýsingar um nýyrði. Niðurstöður eru sýndar á Mynd 3.

Mynd 3: Mikilvægar upplýsingar um nýyrði.

Flestir þátttakendur töldu mikilvægast að greina frá merkingu nýyrða og sýna notkunardæmi. Þar á eftir komu beyging og samheiti, saga eldri nýyrða og erlend samsvörun, upplýsingar um framburð og hver bjó orðið til.

Niðurstöður þessa hluta sýna að vefurinn er ekki nógu vel þekktur

en að þátttakendur hafi margir áhuga á efni um nýyrði. Þeir hafa bæði áhuga á ritstýrðu efni og efni frá notendum og telja mikilvægt að hafa vettvang þar sem almenningur getur komið nýyrðum á framfæri. Flestir þeirra eru sammála um nytsemi merkingarskýringa og notkunardæma og einnig er áhugi á beygingu, samheitum og sögu eldri nýyrða. Fæstir hafa áhuga á að vita hver bjó orð til og hvernig þau eru borin fram.

4 Niðurstöður

Í tveimur fyrstu hlutum könnunarinnar eru hugmyndir og þekking þátttakenda athuguð. Þeir eru almennt sammála um mikilvægi nýyrða fyrir íslenskt mál og flestir líta svo á að íslensk nýyrði séu frekar mynduð af innlendum grunni heldur en erlendum. Hugmyndir þátttakenda um nýyrði eru fjölbreyttar en margir nefna dæmigerð nýyrði sem fjallað er um í almenntri umræðu eða skólum, misvel heppnuð nýyrði og Jónas Hallgrímsson. Margir segjast hafa búið til nýyrði sjálfir og flestir nefna orðið *tölva* sem sitt uppáhaldsnýyrði. Þátttakendur hafa þannig flestir nokkuð skýrar hugmyndir um það hvað nýyrði eru. Í þriðja hluta könnunarinnar eru þátttakendur beðnir um að meta ýmis orð í lista út frá því hvort þeir telji þau vera nýyrði.

Þau orð sem helst eru talin sem nýyrði í athuguninni hafa ákveðin einkenni til að bera, og sömuleiðis kemur fram ákveðið mynstur í því hvaða orð eru ekki talin vera nýyrði. Í þessari athugun var ekki fjallað um nýmerkingar eða þegar eldri orð fá nýja merkingu (sjá t.d. Guðrúnu Kvaran 2005:106) en slík athugun gæti verið forvitnileg, ekki síst í ljósi þess að það komu fram athugasemdir um að *sími* teldist ekki sem nýyrði vegna þess að það væri gamalt orð sem hefði fengið nýja merkingu. Nýlegt dæmi um slíkt er orðið *áhrifavaldur* í tengslum við samfélagsmiðla.

Þau orð sem nær allir telja til nýyrða eru mjög nýleg (þ.e. frá þessari öld), mynduð úr innlendum orðstofnum, lýsa einhvers konar nýjungum og orðmyndunin er á einhvern hátt frumleg. Nokkuð er um athugasemdir sem snúa að því að gagnsæjar samsetningar teljist ekki til nýyrða og þátttakendur velta fyrir sér hvort öll ný orð í málinu séu sjálfkrafa nýyrði. Slík orð eru sjaldnar talin nýyrði í niðurstöðunum.

Orð sem þekkt eru sem gömul nýyrði eru frekar talin sem nýyrði heldur en samsetningar og nýleg tökuorð í málinu. Þessi orð eru mörg hver nefnd fyrr í könnuninni þegar þátttakendur nefna sín

uppáhaldsnýyrði eða það sem þeim dettur fyrst í hug þegar þeir heyra minnst á þau. Þessi niðurstaða kemur ekki á óvart en athygli vekur hversu mikil dreifing er á svörum. Margir þátttakendur lýstu óvissu um það hvaða tímaramma ætti að miða við og hversu lengi orð teldust nýyrði. Meirihluti þátttakenda (155 af 256) velur t.d. að merkja hið hundrað ára gamla orð *bjúgaldin* sem nýyrði en einu athugasemdirnar um orðið eru frá þátttakendum sem töldu það ekki nýyrði vegna þess að það væri of gamalt. Flestar athugasemdir skýra aðeins frá því hvaða orð þátttakendur velja *ekki* að merkja sem nýyrði en sjaldan er sagt frá því hvers vegna þeir telja tiltekin orð sem nýyrði. Undantekning frá þessu er orðið *app* en nokkrar athugasemdir innihalda eins konar réttlætingu á því að merkja það sem nýyrði. Margir merkja við það sem nýyrði en þó aðeins minnihluti þátttakenda (102 af 256).

Niðurstöður úr hlutanum um Nýyrðavefinn sjálfan, sem og í raun svör þátttakenda við fleiri spurningum, sýna að margir hafa áhuga á nýyrðum og möguleikar á áframhaldandi þróun vefsins eru margvíslegir. Mikilvægt er að hafa áfram vettvang þar sem almenn-ingur getur komið nýyrðum á framfæri en ýmis tækifæri eru til að bæta við fjölbreytilegri orðum og fróðleik.

Út frá niðurstöðum úr könnuninni er hægt að semja eftirfarandi skilgreiningu á nýyrðum: *Nýyrði eru ný orð í tungumálinu sem yfirleitt eru mynduð af innlendum orðstofnum. Þau lýsa nýjum uppfinningum, uppgötvunum, hugmyndum eða sjónarhorni og eru gjarna smíðuð til að koma í stað erlendra tökuorða, oft á frumlegan eða eftirtektarverðan hátt. Þegar nýyrði nær fótfestu í málsmfélaginu og er ekki lengur skynjað sem nýjung verður það hluti af almennum orðaforða og ekki lengur ástæða til að flokka það sem nýyrði. Nýyrði sem ekki nær fótfestu annaðhvort gleymist eða verður til áfram sem hliðarmynd, oft þekkt áfram sem tilraun til nýyrðasmíðar.*

Heimildir

- Anna Sigríður Þráinsdóttir og Elín Elísabet Einarsdóttir. 2022. *Á sporbaug – nýyrði Jónasar Hallgrímssonar*. Reykjavík: Sögur útgáfa.
- Ari Páll Kristinsson. 2017. *Málheimar. Sitthvað um málstefnu og málnotkun*. Reykjavík: Háskólaútgáfan.
- Ari Páll Kristinsson og Amanda Hilmarsson-Dunn, A. 2015. Implications of language contact: Evaluating the appropriateness of borrowings in written Icelandic. Í: M. Hilpert, J.-O. Östman, C. Mertzlufft, M. Rießler og J. Duke (ritstj.). *New Trends in Nordic and General Linguistics*, bls. 55–67. Berlin: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110346978.55>.

- Ágústa Þorbergsdóttir. 2011. Nýyrði. Í: Jóhannes B. Sigtryggsson (ritstj.). *Handbók um íslensku*, bls. 333–339. Reykjavík: JPV útgáfa.
- Ágústa Þorbergsdóttir. 2020. Asnateg íslensk nýyrði? *Orð og tunga* 22:97–100. <https://doi.org/10.33112/ordogtunga.22.6>.
- Ágústa Þorbergsdóttir og Kristín Ingibjörg Hlynsdóttir. 2025. Ættmæði og peysuperrar – athugun á innsendum orðum á Nýyrðavefnum. *Orð og tunga* 27:61–86. <https://doi.org/10.33112/ordogtunga.27.4>.
- Ágústa Þorbergsdóttir, Kristín Ingibjörg Hlynsdóttir, Starkaður Barkarson og Steinþór Steingrímsson. 2025. Árnastofnun velur orð ársins 2025: vangreiðslugjald. Í: *Mannamál: vefrit um íslensku og önnur mál*. 19. desember 2025. <https://mannamal.is/arnastofnun-velur-ord-arsins-2025-vangreiðslugjald/>.
- Baldur Jónsson. 1987. Íslensk málrækt. *Málfregnir* 2:19–26.
- Guðrún Kvaran. 2005. Íslensk tunga 2. Orð: *Handbók um beygingar- og orðmyndunarfræði*. Reykjavík: Almenna bókafélagið.
- Kristín Ingibjörg Hlynsdóttir og Ágústa Þorbergsdóttir. 2025. „Sorrí að ég sletti.“ Um slettur og slettuafsakanir. Í: *Mannamál: vefrit um íslensku og önnur mál*. 11. mars 2025. <https://mannamal.is/sorri-ad-eg-sletti-um-slettur-og-slettuafsakanir/>.
- Nýyrðavefur Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. <https://nyyrdi.arnastofnun.is> (sótt í ágúst 2026).
- Oreški, J. 2021. The end of a never-ending story of attempts to define neologisms? *SN Social Sciences* 1(7):170. <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00181-y>.
- Risamálheildin. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. <http://malheildir.arnastofnun.is/> (sótt í ágúst 2026).
- ROH = Ritmálssafn Orðabókar Háskólans. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. <https://ritmalssafn.arnastofnun.is/> (sótt í ágúst 2026).
- Sigrún Helgadóttir. 2010. Um orðið iðorð. Í: *Aravísur sungnar Ara Páli Kristinssyni fimmtugum 28. september 2010*, bls. 56–59. Reykjavík: Menningar- og minningarsjóður Mette Magnussen. *Tímarit.is*. <http://www.timarit.is/> (sótt í ágúst 2026).

Lykilorð

nýyrði, tökuorð, málrækt, hreintungustefna

Keywords

neologisms, loanwords, language planning, language purism

Abstract

The article presents results from a survey of public interest in Icelandic neologisms. The goal is to use these results to improve the Icelandic Neologism Web (Nýyrðavefur Arnastofnunar) and deepen our understanding of Icelandic neologisms. The survey explores people's ideas and attitudes towards Icelandic neologisms, the words participants consider neologisms, the characteristics they attribute to good neologisms, and the type of information they expect to find in a dictionary of neologisms. The results show that participants are interested in neologisms and that there are numerous possibilities for the continued development of the Neologism Web.

Kristín Ingibjörg Hlynisdóttir
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum
Arngrímögötu 5
IS-107 Reykjavík
kristin.ingibjorg.hlynisdottir@arnastofnun.is

Ágústa Þorbergsdóttir
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum
Arngrímögötu 5
IS-107 Reykjavík
agusta.thorbergisdottir@arnastofnun.is